

Актуальна тема номера:
“МІЖНАРОДНЕ ПРАВО В УМОВАХ МІЖНАРОДНОГО
ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ ТА ОКУПАЦІЇ”

Вступне слово

Олексій Кресін

доктор юридичних наук, доцент,
член-кореспондент Міжнародної академії
порівняльного права,
керівник Центру порівняльного правознавства
Інституту держави і права
імені В. М. Корецького НАН України

Збройна агресія Російської Федерації стала, напевне, найбільшим викликом не лише територіальній цілісності, а й самому існуванню України як держави. Вона призвела до тимчасової окупації Автономної Республіки Крим, міста Севастополя, частин Донецької і Луганської областей, непоправних людських втрат, величезних економічних збитків.

Комплексне осмислення різних аспектів цієї трагедії та її наслідків здійснити дуже складно через її масштабність і багатоаспектність, високу динаміку політичних процесів. І так само це потребуватиме зусиль представників багатьох галузей юридичної науки. Журнал “Право України” представляє два свої номери, присвячені дослідженню окремих міжнародно-правових аспектів протидії збройній агресії РФ проти України. № 11/2020 охоплює проблематику дії міжнародного права в умовах міжнародного збройного конфлікту та окупації, а № 12/2020 – міжнародно-правові аспекти відновлення територіальної цілісності України.

Автори цього номера журналу розглядають питання міжнародно-правової кваліфікації збройної агресії РФ та аспекти захисту прав на окупованих територіях.

Віцепрем’єр-міністр – міністр з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України Олексій Резніков у своєму інтерв’ю розглядає широке коло питань, серед яких – причини незгодженості у законодавстві щодо визначення збройної агресії РФ, її міжнародної політичної та правової кваліфікації, відповідальності РФ за скоєні злочини, правосуддя перехідного періоду, але основну увагу приділяє проблемам захи-

© Олексій Кресін, 2020

сту прав громадян України в умовах тимчасової окупації, майбутніх деокупації та реінтеграції територій, розкриває напрями законопроектної роботи в цій сфері.

Андрій Чвалюк здійснює міжнародно-правову кваліфікацію посягання Російської Федерації на територіальну цілісність України до лютого 2014 р., доводячи наявність у її діях, починаючи з 1991 р., ознак планової цілеспрямованої активності, спрямованої на порушення територіальної цілісності України, втручання в її внутрішні справи, агресії та підготовки до широкомасштабної збройної агресії. Борис Бабін кваліфікує елементи і стадії спроби анексії Росією Автономної Республіки Крим і міста Севастополь.

Олексій Кресін та Ірина Кресіна уточнюють статус окремих районів Донецької та Луганської областей у міжнародному праві як похідний від визнання міжнародного характеру збройного конфлікту на сході України та у контексті узагальнення правового режиму незаконного контролю однієї держави щодо території іншої держави, формами якого є окупація та ефективний контроль. Євген Цибуленко та Іванна Тетера аргументують визнання дій РФ в окремих районах Донецької та Луганської областей та акваторії Азовського моря як збройної агресії, ОРДЛО – як окупованої території, а місцевих бойовиків – як колабораціоністів, які перебувають під ефективним контролем Росії.

Блок статей, присвячених захисту прав на окупованих територіях, відкриває дослідження Олексія Плотнікова щодо міжнародно-правової відповідальності за дотримання і захист прав людини на тимчасово окупованих територіях. Автор встановлює, що Російська Федерація як держава-окупант несе як негативні, так і позитивні зобов'язання з забезпечення прав людини, тоді як на Україну покладаються лише позитивні зобов'язання. У статті Ірини Проценко розкрито основні міжнародно-правові засоби захисту права власності цивільних осіб, до яких можуть звернутися особи, право власності яких порушено під час воєнних дій на сході України та анексії Криму Росією. Олександр Малишев розглядає захист культурної спадщини України, яка потрапила під окупацію, як один з основних фронтів “гібридної війни”, і формулює пропозиції щодо вдосконалення юридичних механізмів захисту цього національного надбання.

У наступному номері буде представлено статті, присвячені, зокрема: особливостям чинності (або втрати чинності), застосування та оскарження двосторонніх і колективних договорів за участі України та РФ в умовах міждержавного збройного конфлікту та тимчасової окупації; проблемам і перспективам захисту суверенітету і територіальної ціліс-

ності України в Міжнародному суді ООН; практиці використання міжнародних судових механізмів для правового захисту морських просторів України в умовах агресії РФ; потенціалу використання миротворчої діяльності для відновлення територіальної цілісності України; міжнародно-правовим аспектам і зарубіжному досвіду реінтеграції територій, відторгнутих від держав унаслідок окупації, спроби анексії або формування на цих територіях квазідержавних утворень чи частково визнаних держав; міжнародно-правовим стандартам перехідного правосуддя; міжнародно-правовим аспектам відповідальності РФ за здійснення агресивної війни проти України та відшкодування заподіяних збитків; можливостям притягнення Російської Федерації до міжнародно-правової відповідальності за терористичні та кібертерористичні дії в Україні.

Висловлюємо вдячність за активну участь у підготовці обох номерів журналу експертам Асоціації реінтеграції Криму.